

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи байналмилалии забонҳои
хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода
д.и.ф., профессор Гулназарзода Ж.Б.

« _____ 2025

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода

Диссертатсияи Соҳибназарова Ҳавасмоҳ Тиллоевна “Таҳқиқи муқоисавии воситаҳои тасвири бадеӣ дар матни асл ва тарҷума дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ (ҷанбаҳои забонӣ ва тарҷума)” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ дар кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба анҷом расидааст.

Соҳибназарова Ҳавасмоҳ Тиллоевна соли 2009 факултети забонҳои романӣ-германи Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода (ҳоло Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода)-ро аз рӯи ихтисоси муаллими забони англисӣ хатм кардааст. Аз соли 2008 то 2010 ба ҳайси ассистенти кафедраи филологияи англис, аз солҳои 2010 то 2013 ба ҳайси аспиранти шӯбаи рӯзонаи кафедраи забоншиносии умумӣ ва типологияи муқоисавии Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба кори илмӣ-таҳқиқотӣ машғул шудааст. Ӯ аз солҳои 2016 то 2018 ба ҳайси дотсент, мудири кафедраи назарияи ва амалияи тарҷума ва аз соли 2018 то инҷониб ба ҳайси мудири кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода ба фаъолияти омӯзгорӣ машғул аст.

Соҳибназарова Ҳ.Т. соли 2016 дар мавзӯи «Хусусиятҳои грамматикӣ ва функционалии хабар дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ» мавзӯи номзадиашро ҳимоя намуда, соли 2022 бо қарори раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон унвони илмии дотсентро соҳиб гаштааст.

Мушовири илмии Соҳибназарова Ҳ.Т. профессори кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи ДБЗХТ ба номи С. Улуғзода Турсунов Фаёзҷон Мелибоевич мебошад.

Мавзуи диссертатсия дар шурои олимони Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 28.01.2021 бо қарори №6/3-1 тасдиқ шудааст.

Аз муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирӣ карда шуд:

Муқаррар карда шудааст, ки таҳлили воситаҳои тасвири бадеӣ ва ҷанбаҳои забонию тарҷумаи онҳо дар доираи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ яке аз масъалаҳои мубрами илми забоншиносӣ ва тарҷумашиносӣ маҳсуб ёфта, дар ин ҷода корҳои зиёди илмию амалӣ рӯйи кор омада истодаанд. Дар диссертатсия бори аввал хусусиятҳои луғавӣ, сарфию наҳвӣ ва услубӣ, аз ҷумла, мазмуни баланди сохторӣ-маъноии он, ки то ҳол ба дараҷаи зарурии муқоисавии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ омӯхта нашудааст, муайян карда мешаванд. Дар рафти таҳқиқ намунаҳои барҷастаи воситаҳои тасвири бадеӣ, вазифаҳои луғавӣ, дастурӣ, тарҷумавӣ ва нақши онҳо дар ташаккули матни бадеӣ ба таври муфассал мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Таҳқиқи муқоисавии ҷанбаҳои забонӣ ва тарҷумаи воситаҳои тасвири бадеӣ дар доираи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ барои татбиқи ин усул ва равандҳои таҳвилоти тарҷумавӣ дар амалияи тарҷума ба эътибор гирифта намешавад ва дар натиҷа дарки мазмуни матни асл дар матни тарҷума барои хонанда монеа эҷод менамояд.

Аз ин рӯ, дар диссертатсияи мазкур таносуби тарҷумаи баъзе аз намунаҳои барҷастаи воситаҳои тасвири бадеӣ ба таври фарогир баррасӣ шуда, инчунин, роҳҳои бартараф намудани камбудҳои ҷойдошта дар низоми онҳо дар доираи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ таҳқиқ мегарданд. Воситаҳои тасвири бадеӣ дар низоми адабиёти бадеӣ мақоми бузурги эстетикӣ доранд. Муҳаққиқони соҳаи адабиёти бадеӣ ба таҳқиқи масъалаҳои марбут ба услуби бадеии нависанда ба таври муфассал тавачҷуҳ кунанд ҳам, мушкilotи забонии тарҷума ҳанӯз ба таври назаррас дар ифодаи воситаҳои тасвири бадеӣ таҳқиқ карда нашудааст.

Ҳамин тариқ, намудҳои зиёди воситаҳои тасвири бадеӣ вучуд доранд, аммо аз сабаби маҳдудияти имконоти диссертатсия муҳимтарини онҳо мавриди таҳқиқи амиқу дақиқи забоншиносӣ қарор дода шуданд, ки натиҷаи усулҳои интиқоли онҳо аз матни асл ба матни тарҷума шарҳу тавзеҳ ёфтаанд.

Аҳаммияти омӯзиши мавзӯ. Аҳаммияти омӯзиши мавзуи диссертатсия дар таҳлили таҷассуми воситаҳои тасвири бадеӣ дар матн ва ҷанбаҳои забонию тарҷумавии онҳо дар доираи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ зоҳир мегардад. Дар диссертатсия бори аввал хусусиятҳои луғавӣ-сохторӣ, сарфию наҳвӣ ва услубӣ, аз ҷумла, мазмуни баланди сохторӣ-

маъноӣ баррасӣ карда мешаванд, ки то ҳол ба дараҷаи зарурии муқоисавӣ ва тарҷумавии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ омӯхта нашудаанд. Дар рафти таҳқиқ муҳимтарин намунаҳои воситаҳои тасвири бадеӣ, вазифаҳои дастурӣ, тарҷумавӣ ва нақши онҳо дар ташаккули сохторҳои мукаммали муоширати ҷумлаҳо ба таври муфассал мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд.

Мақсади диссертатсия таҳлили муқоисавии фарогири ҷанбаҳои забонии воситаҳои тасвири бадеӣ аз нигоҳи тарҷума дар заминаи матнҳои адабии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ мебошад.

Барои ноил гардидан ба ҳадафҳои таҳқиқ муҳаққиқ татбиқи **вазифаҳои** мушаххаси зеринро ба мақсад мувофиқ донистааст:

-ҷамъоварӣ ва таҳлили маводи назариявӣ оид ба воситаҳои тасвири бадеӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ;

-тафсири мафҳумҳои луғавӣ, истилоҳнигорӣ ва ифодаи воситаҳои тасвири бадеӣ дар забонҳои мавриди муқоиса;

-баррасии таснифоти воситаҳои тасвири бадеӣ дар забонҳои мавриди таҳқиқ;

-муайян намудани заминаҳои назариявии мавқеи воситаҳои тасвири бадеӣ дар тарҷумашиносӣ ва тарҷумаи бадеӣ;

-тавсифи муқоисавии истиора, ташбеҳ, киноя, тамсил, метонимия, маҷози мурсал, антономасия, ифодаи эзоҳӣ, муболиға ва тасғир дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ;

-нишон додани роҳҳои тарҷумаи воситаҳои тасвири бадеӣ дар тарҷумашиносӣ;

-таҳлили мисолҳои тарҷумаи воситаҳои тасвири бадеӣ вобаста ба татбиқи таҳвилҳои луғавӣ;

-муайян намудани мавридҳои татбиқи усулҳои таҳвилоти луғавӣ ва дастурӣ дар робита бо воситаҳои тасвири бадеӣ;

-ошкор сохтани мушкилоти “тарҷуманопазирӣ” ва таъсири он ба тарҷумаи воситаҳои тасвири бадеӣ;

-собит намудани нақши воҳидҳои фразеологӣ ва зарбулмасалу мақолҳо дар тасвири бадеӣ аз нигоҳи тарҷума.

Асосҳои методологӣ ва назариявии таҳқиқро дар асарҳои илмии муҳаққиқони барҷастаи ватанӣ ва хориҷӣ, аз қабили Р. Ватвот, Ҳ.В. Кошифӣ, А. Ҳусайнӣ, Т. Зехнӣ, Х. Шарифов, М. Н. Маҳмадаминов, У. Тоиров, М. Қурбонов, А. Абдуқодиров, Ю. Бобоев, Р. Ғаффоров, М.Қ. Саломов, Ҷ.Ҷ. Мурувватиён, Г. Нозимова, С.С. Аброров, А.В. Фёдоров, В.В. Виноградов, А.А. Реформатский, И.С. Алексеева, В.В. Сдобников, С. Влахов, С. Флорин, В.М. Жирмунский, Е.А. Беретская, Б.Г. Бобилев, Л.А.

Велчева, Л.Б. Бей, В.П. Москвин, Т.Б. Маклакова ва дигарон бараъло мушоҳида кардан мумкин аст.

Навгонии илмии диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки дар заминаи таҳқиқоти анҷомдодашуда таҳқиқи муқоисавии воситаҳои тасвири бадеӣ дар матни асл ва тарҷума дар асоси маводи назариявии ду забон омӯхта шуда, кӯшиши омӯзиши ин воситаҳои муассири забон, усулҳои тарҷума, татбиқ ва фаъолияти онҳо дар низоми асари бадеӣ мушаххас карда шудааст.

Бори аввал тарҷумаи воситаҳои тасвири бадеӣ ва хусусиятҳои луғавию истилоҳии онҳо дар доираи ду забон ба таври дақиқ таҳлил карда шудааст. Омилҳои луғавӣ ва дастурии воситаҳои тасвири бадеӣ, номутобикати истилоҳии онҳо дар луғатҳои тафсири ва дузабона ва роҳҳои ифодаи онҳо дар таркиби воҳидҳои луғавии бемуодил, ки ба раванди тарҷумаи адабиёти бадеӣ таъсир мерасонанд, мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд. Дар робита ба ин, дар диссертатсия нахуст кӯшиш карда шуд, то ба низом ва сохтори баъзе воситаҳои тасвири бадеии ду забон, ки ба пуррагӣ то ҳол мавриди пажӯҳиш қарор дода нашудааст, равшанӣ андохта шавад, зеро маҳз дар доираи ду забон ҷанбаи забонӣ ва тарҷумаи онҳо муайян карда мешавад.

Диссертатсияи Соҳибназарова Ҳ.Т. таҳлили муқоисавии вижагиҳои забонии воситаҳои тасвири бадеӣ дар таркиби ҷумлаҳои забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ, хусусиятҳои услубии онҳо барои дарки дуруст ва истифодаи ҷумлаҳо ва тарҷумаи муносиб ва мукаммали онҳо мусоидат мекунад. Ба андешаи диссертант таснифоти сохтори дохилӣ ва низоми намунаи воситаҳои тасвири бадеӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ дар рӯйхати хеле мукаммали ҷанбаҳои асосии тарҷума ҷой дода мешавад.

Аҳамияти амалии таҳқиқ. Хулоса ва натиҷаҳо, ки дар рафти пажӯҳиши забонӣ ва тарҷумавии воситаҳои тасвири бадеии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ ба даст оварда шудаанд, метавонанд дар раванди таълими забоншиносии муқоисавӣ, назария ва амалияи тарҷума истифода шаванд. Маълумоти муайяншуда оид ба хусусияти воситаҳои тасвири бадеиро дар дарсҳои грамматикаи амалии забонҳои тоҷикӣ ва англисии муассисаҳои таҳсилоти олии, инчунин, дар навиштан ва таҳия намудани китобҳои дарсӣ ва воситаҳои таълимӣ, навиштани диссертатсияҳои номзадӣ докторӣ ва дигар корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ истифода бурдан мумкин аст.

Мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ. Таҳқиқи диссертатсионӣ мазкур таҳти унвони “Таҳқиқи муқоисавии воситаҳои

тасвири бадеӣ дар матни асл ва тарҷума дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ (ҷанбаҳои забонӣ ва тарҷума)» ба рамзи ихтисоси тасдиқнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ мутобиқат мекунад.

Саҳми шахсии муҳаққиқ дар он зоҳир мегардад, ки бори нахуст таҳқиқи муқоисавии воситаҳои тасвири бадеӣ дар матни асл ва тарҷума аз ҷониби муаллиф мавриди таҳқиқоти махсус қарор гирифта, бурду боҳти тарҷума ҳангоми ифодаи воситаҳои тасвири бадеӣ дар умум ва дар таркиби воҳидҳои бемуодил дар матнҳои бадеии забонҳои мавриди назар баррасӣ шудааст. Маводи назариявӣ ва амалии ҷамъоваринамудаи муаллиф барои ҳалли як қатор масъалаҳои мавҷудаи забоншиносӣ ва тарҷумашиносии тоҷик саҳми арзанда ва муассир мегузорад. Ҳамзамон, ҷамъоварию коркарди маводи таҳқиқ, таҳлили ҷумлаҳо аз адабиёти бадеӣ ва тарҷумаи онҳо, ки ба ҳадафу вазифаҳои диссертатсия мувофиқанд, аз ҷониби муаллиф мустақилона ба даст оварда шудаанд.

Диссертатсия аз муқаддима, панҷ боб, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Дар муқаддимаи диссертатсия оид ба аҳаммияти омӯзиши мавзӯи таҳқиқ, дараҷаи таҳқиқи мавзӯ, робитаи таҳқиқ бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ, мақсад, вазифаҳо, объект, предмет, асосҳои назарӣ, асосҳои методологӣ, сарчашмаҳо ва навгонии илмӣ таҳқиқ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқ, мутобиқати мавзӯи диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия маълумот дода шудааст.

Боби аввали диссертатсия **“Ҷанбаҳои назариявии таҳқиқи воситаҳои тасвири бадеӣ”** унвон дошта, аз 2 ҷисм иборат мебошад. Дар он масъалаҳои бозбинии таҳқиқоти забоншиносӣ вобаста ба корбурди воситаҳои тасвири бадеӣ, марзгузори мафҳумҳои луғавӣ ва истилоҳии воситаҳои тасвири бадеӣ дар заминаи фарҳангҳо баррасӣ гардидааст.

Боби дуюм таҳти унвони **“Ҷанбаҳои назариявии таҳқиқи воситаҳои тасвири бадеӣ дар тарҷумашиносии”** аз 3 ҷисм иборат буда, дар он ҷойи воситаҳои тасвири бадеӣ дар тарҷумашиносии муқаррар гардидааст.

Боби сеюми диссертатсия таҳти унвони **“Хусусиятҳои луғавӣ-маъноӣ, сохторӣ ва услубии санъатҳои бадеӣ ва роҳҳои ифодаи онҳо дар забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ”** аз 7 ҷисм ва 2 зерҷисм иборат аст. Боби мазкур фарогири масоили марбут ба намунаҳои барҷастаи воситаҳои

тасвири бадеӣ буда, дар он роҳҳои ифодаи ин воситаҳо дар доираи забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шуданд.

Боби чорум фарогири масъалаи таҳвилоти луғавӣ ва дастурӣ буда, таҳти унвони **“Вижагиҳои татбиқи таҳвилоти луғавӣ ва дастурӣ дар тарҷумои воситаҳои тасвири бадеӣ (дар заминаи матнҳои бадеии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ)”** аз 2 фасла 6 зерфасл иборат аст. Дар ин боб таҳвилоти луғавӣ марбут ба тарҷумои воситаҳои тасвири бадеӣ, аз қабилӣ мушаххасгардонӣ, умумигардонӣ, тарҷумои антонимӣ, талафу бадал, илова ва ҷуброни маънӣ ва татбиқи онҳо ҳангоми интиқоли воситаҳои тасвири бадеӣ нишон дода шудааст. Ҳамчунин, татбиқи таҳвилоти дастурӣ дар тарҷумои воситаҳои тасвири бадеӣ мафҳуми **“таҳвилоти дастурӣ”** шарҳ дода шуда, роҳи ҳолатҳои татбиқи он дар тарҷумои воситаҳои тасвири бадеӣ нишон дода шудааст.

Боби панҷуми диссертатсия **“Хусусияти тарҷумои воситаҳои тасвири бадеӣ дар робита бо масъалаҳои “тарҷуманопазирӣ” дар асоси осори бадеии забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ”** номгузори шуда, аз 5 фасл иборат аст.

Фасли аввали боби панҷум **“Воситаҳои тасвири бадеӣ ҳамчун падидаи “тарҷуманопазир”**” ном дошта, дар он воситаҳои тасвири бадеӣ чун падидаи **“тарҷуманопазирӣ”** таҳлилу баррасӣ гардидаанд. Ҳамзамон, дар боби мазкур интиҳоби муодил ва муродифҳо, тарҷумои воситаҳои тасвири бадеӣ дар таркиби воҳидҳои фразеологӣ, зарбулмасалу мақол ва реалияҳо бо мисолҳои мушаххаси асарҳои бадеӣ аз забони тоҷикӣ ба забони англисӣ ва баръакс мавриди таҳлили амиқу дақиқ қарор дода шудааст.

Натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада бо хулосаҳои мушаххас ҷамъбаст гардидаанд.

Муҳтавои таҳқиқ ва мундариҷаи асосии диссертатсияи Ҳ.Т. Соҳибназарова дар 1 монография ва 43 мақола, аз ҷумла, 17 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Руссия инъикос ёфтааст, ки рӯйхати онро дар зер оварда метавонем:

1. Монография

[1-М]. **Соҳибназарова, Ҳ.Т.** Назария ва амалияи воситаҳои тасвири бадеӣ. Монография / Ҳ.Т. Соҳибназарова. – Душанбе, 2024. – 232 с.

2. Мақолаҳои, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд:

[2-М]. **Соҳибназарова, Ҳ.Т., Саидова, Д.М.** Оид ба тарҷумои баъзе рӯбиҳои Умар Хайём ба забонҳои русӣ ва англисӣ бо таваҷҷуҳ ба сохторҳои

синтаксисӣ / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2020. – №7. – С. 76-81.

[3-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Оид ба хусусияти тарҷумаи воҳидҳои грамматикӣ бемуодил аз забони англисӣ ба забони тоҷикӣ ва баръакс / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2021. – №3. – С. 94-98.

[4-М]. Соҳибназарова, Х.Т., Зарипов, Қ.А. Таҳлили дараҷаи мутобиқати воҳидҳои лексикӣ забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ (дар мисоли асарҳои С. Айнӣ) / Х.Т. Соҳибназарова, Қ.А. Зарипов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои филология, педагогика ва таърих. – Душанбе, 2022. – №1 (45). – С. 20-27.

[5-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Разновидность тропов и их общелингвистическая классификация в таджикском и английском языках / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Бахши илмҳои филологӣ – Душанбе, 2022. – №6-1 (101). – С. 24-31.

[6-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Ташбеҳ ва нақши он дар тарҷумаи асарҳои бадеӣ (дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ) / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2022. – №6-1 (101). – С. 81-86.

[7-М]. Соҳибназарова, Х.Т., Мустафоева, М.Р. Ҷумла ва мавқеи он аз нигоҳи забоншиносон / Х.Т. Соҳибназарова, М.Р. Мустафоева // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2023. – №1 (102). – С. 16-20.

[8-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Проблемы использования художественной выразительности в таджикском и английском языках / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2023. – №1. – С. 103-110.

[9-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Взгляды учёных о художественной выразительности / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2023. – №2. – С. 158-164.

[10-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Терминологическое значение выразительных средств языка и способы их образования / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2023. – №3. – С. 134-137.

[11-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Лингвистическая природа метафор и способы их выражения в таджикском и английском языках / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2023. – №8. – С. 85-90.

[12-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Отражение видов метафор в таджикском и английском языкознании (на примере художественных текстов) / Х.Т.

Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2023. – №10. – С. 183-190.

[13-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т., Давлатова, М.О. Баррасии таҳвилоти тарҷумонӣ ҳамчун омили номувофиқатии воҳидҳои луғавӣ ва мушкилоти он дар тарҷумаи бадеӣ / Ҳ.Т. Соҳибназарова, М.О. Давлатова // Паёми Донишгоҳи забонҳо. Силсилаи илмҳои филология, педагогика ва таърих. – Душанбе, 2024. – №2 (54). – С. 89-95.

[14-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Киноя ва нақши он дар тарҷумаи асарҳои бадеӣ (дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ) / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи забонҳо. Силсилаи илмҳои филология, педагогика ва таърих. – Душанбе, 2024. – №3 (55). – С. 73-80.

[15-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова Ҳ.Т. Ономастика как феномен безэквивалентной лексики в переводе (на материале английского, русского и таджикского языков) / Ф.М. Турсунов, Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Баҳши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2024. – №3 (110). – С. 7-12.

[16-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Ташаккул ва таҳаввули санъати тамсил дар осори бадеии тоҷикиву англисӣ / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2024. – №6. – С. 47-53.

[17-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Санъатҳои бадеӣ ҳамчун падидаи тарҷуманопазирӣ / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2024. – №7. – С. 58-63.

[18-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Способы передачи средств художественной выразительности в переводоведение / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Баҳши илмҳои филологӣ. – Душанбе, 2024. – №8. – С. 122-127.

3. Мақолаҳои ки дар маҷмаа ва маҷаллаҳои дигар ҷоп шудаанд:

[19-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Грамматические трансформации при переводе сказуемого с английского на русском и обратно / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Нақши тарҷума дар замони муосир”. – Душанбе, 2017. – С. 178-187.

[20-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова, Ҳ.Т. Таносуби мафҳумҳои зарбулмасал, мақол дар забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ аз нигоҳи тарҷума / Ф.М. Турсунов, Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Масъалаҳои мубрами тарҷума ва забоншиносӣ дар замони муосир”. – Душанбе, 2020. – С. 282-286.

[21-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова, Ҳ.Т. Перевод и диалог цивилизаций / Ф.М. Турсунов, Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Забонҳои русӣ ва хоричӣ: дурнамои тадрис дар

Муассисаҳои олии касбии Тоҷикистон бо истифодаи технологияи муосири таҳсилот”. – Душанбе, 2021. – С. 9-17.

[22-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Безэквивалентные грамматические единицы в английском и таджикском языках и способы их передачи / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ ҳайати профессорону омӯзгорони Муассисаҳои олии касбии Россия, Ўзбекистон ва Тоҷикистон “Масъалаҳои мубрами муоширати байнифарҳангӣ: бо ҳифзи гузашта ояндаро месозем”. – Самарқанд, 2021. – С. 220-224.

[23-М]. Соҳибназарова, Х.Т., Зарипов, ҚА. Сермаъноии калимаҳо дар матни бадеӣ ва мушкилоти тарҷумаи онҳо / Х.Т. Соҳибназарова, Қ.А. Зарипов // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Масъалаҳои мубрами забоншиносӣ ва адабиётшиносӣ дар замони муосир”. – Душанбе, 2022. – С. 236-240.

[24-М]. Соҳибназарова, Х.Т., Саидова, Д.М. Ақидаи олимони тоҷик ва хориҷӣ роҷеъ ба таносуби истилоҳии санъатҳои бадеӣ / Х.Т. Соҳибназарова, Д.М. Саидова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Забони русӣ дар фазои муосири дузабона”. – Душанбе, 2023. – С. 41-44.

[25-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Санъатҳои бадеӣ –омили барҷастаи офариниши унсурҳои “тарҷуманопазирӣ”-и забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Забоннамоёнаи хотираи гузаштаи таърихӣ ва ҳозира”. – Душанбе, 2024. – С. 343-346.

[26-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Аллегория и её способы выражения в переводе художественных произведений / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Ховаршиносии муосир ва дурнамои рушди он: масоили забоншиносӣ, матншиносӣ ва робитаҳои адабӣ”. – Хучанд, 2024. – С. 297-304.

[27-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Роҷеъ ба асосҳои назариявии «тарҷуманопазирӣ» / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ “Масъалаҳои мубрами тарҷумашиносӣ: назария ва методҳои таҳқиқи “тарҷуманопазирӣ”. – Душанбе, 2024. – С. 12-16.

[28-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Роҳҳои истифодаи вожаҳои урфӣ-реалияҳо дар раванди тарҷумаи асарҳои бадеӣ (дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ) / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Масъалаҳои мубрами истилоҳшиносӣ дар забонҳои гуногуннизом”. – Душанбе, 2017. – С. 13-19.

[29-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Оид ба қорбандии баъзе воҳидҳои бемуодил дар раванди тарҷума (дар мисоли матнҳои бадеӣ) / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ

“Масъалаҳои мубрами муоширати забоншиносии иҷтимоӣ ва байнифарҳангӣ”. – Душанбе, 2018. – С. 179-184.

[30-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т., Мирзоева, Г.Х. Ташбеҳ ва усули тадриси он ҳангом тарҷумаи асарҳои бадеӣ / Ҳ.Т. Соҳибназарова, Г.Х. Мирзоева // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Масъалаҳои мубрами тарҷума ва забоншиносӣ”. – Душанбе, 2019. – С. 141-148.

[31-М]. Давлатова, М.Қ. Соҳибназарова, Ҳ.Т., Фразеологические единицы соматизмом “hand”-“даст” в ассоциативном диапазоне таджикского и английского языков / М.Қ. Давлатова, Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Саҳми тарҷумонҳои касбӣ дар густариши соҳаи сайёҳӣ”. – Душанбе, 2021. – С. 89-93.

[32-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Усулҳои истифодаи воҳидҳои фразеологӣ ва қиссҳои устувор дар раванди тарҷумаи асарҳои бадеӣ / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Саҳми тарҷумонҳои касбӣ дар густариши соҳаи сайёҳӣ”. – Душанбе, 2021. – С. 13-17.

[33-М]. Давлатова, М.Қ., Соҳибназарова, Ҳ.Т. Тарҷума ва нақши беназири он дар даврони Истиклолият / Ҳ.Т. Соҳибназарова, М.Қ. Давлатова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Ташаккул ва рушди тарҷумашиносӣ дар 30 соли Истиклолияти давлатӣ”. – Душанбе, 2021. – С. 6-11.

[34-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Ташбеҳ ва роҳҳои интиқоли он аз забони англисӣ ба забони тоҷикӣ ва баръакс (дар мисоли асарҳои бадеӣ) / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Масъалаҳои муҳими омӯзишу тадриси забонҳои хориҷӣ дар шароити рушди инноватсионӣ”. – Душанбе, 2021. – С. 29-34.

[35-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова, Ҳ.Т. Роҷеъ ба муодилнокии воҳидҳои луғавӣ дар тарҷумаи бадеӣ (дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ) / Ф.М. Турсунов, Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Ҷанбаҳои забоншиносӣ ва иҷтимоии тарҷума дар шароити бисёрфарҳангии таҳсилот”. – Душанбе, 2022. – С. 59-64.

[36-М]. Соҳибназарова, Ҳ.Т. Инъикоси истилоҳнигории маҷоз дар илми забоншиносӣ / Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Масъалаҳои тарҷума ва тарҷумашиносии тоҷик: вазъият ва дурнамо”. – Душанбе, 2023. – С. 46-54.

[37-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова, Ҳ.Т. Баъзе масъалаҳои тарҷуманопазирӣ / Ф.М. Турсунов, Ҳ.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Усулҳои тақмили таълими забони англисӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон”. – Душанбе, 2023. – С. 191-193.

[38-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова, Х.Т. Сравнения и их репрезентация в художественном переводе / Ф.М. Турсунов, Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ “Забони тоҷикӣ дар арсаи паёмадҳои нав”. – Душанбе, 2024. – С. 37-41.

[39-М]. Соҳибназарова, Х.Т. Таҳлили муодилокии баъзе воҳидҳои фразеологӣ ва зарбулмасалу мақолҳо аз забони тоҷикӣ ба забони англисӣ (дар мисоли асари “Treasure Island”- и Стивенсон) / Х.Т. Соҳибназарова // Маводи конференсияи илми амалии ҳаёти профессорону устодон ва донишҷӯёни ДДЗТ ба номи Сотим Улуғзода “Омӯзиши масъалаҳои умдаи филология ва тарҷума дар даврони соҳибистиклолӣ”. – Душанбе, 2021. – С. 87-93.

[40-М]. Соҳибназарова Х.Т. Санъати суҳан дар раванди тарҷума / Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишкадаи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ, таърих ва фалсафӣ. – Душанбе, 2017. – №1 (25). – С. 12-17.

[41-М]. Бобоалиева З.П., Соҳибназарова, Х.Т. Ҷойгоҳи санъати тамсил дар осори бадеии тоҷику англис / З.П. Бобоалиева, Х.Т. Соҳибназарова // Паёми Донишкадаи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ, таърих ва фалсафӣ. – Душанбе, 2018. – №2-3 (30-31). – С. 57-60.

[42-М]. *Sohibnazarova, H.T.* Grammatical transformations of translating the predicate from English into Tajik and back / H.T. *Sohibnazarova* // Илми мубрам: Маҷаллаи илми байналмилалӣ. – Волгоград: НИЦ “Абсолют”, 2017. – № 4. – С. 81-85.

[43-М]. Турсунов, Ф.М., Соҳибназарова, Х.Т. Тарҷумонӣ ва худшиносӣ / Ф.М. Турсунов, Х.Т. Соҳибназарова // Маҷаллаи тарҷумонҳои ҷавон “Машғалафрӯз”. – Душанбе, 2019. – №1 (1). – С. 29-36.

[44-М]. *Sohibnazarova, H.T.* The structure and grammatical transformations of predicate from English into Tajik and vice versa / H.T. *Sohibnazarova* // Паёми Донишкадаи забонҳо. Силсилаи илмҳои филологӣ, педагогӣ ва таърих. – Душанбе, 2020. – №4 (40). – С. 13-18.

Мақолаҳои нашршуда мазмуну муҳтавои диссертатсияро пурра инъикос карда метавонанд.

Кафедраҳои забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи факултети тарҷумонии забони англисӣ, забоншиносии умумии факултети забон ва адабиёти рус, забоншиносӣ ва рӯзноманигории факултети филология ва рӯзноманигории Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода диссертатсияи Соҳибназарова Ҳавасмоҳ Тиллоевнаро дар мавзӯи “Таҳқиқи муқоисавии воситаҳои тасвири бадеӣ дар матни асл ва тарҷума дар мисоли забонҳои тоҷикӣ ва англисӣ (ҷанбаҳои забонӣ ва тарҷума)” қори анҷомёфтаи мубрам ва муҳим меҳисобанд, ки дар сатҳи баланди илмию таҳқиқӣ таълиф шуда, ба талаботи қори диссертатсионӣ ҷавобгӯ мебошад. Дар ин

замина, диссертатсияи мазкур ба ҳимоя аз рӯйи ихтисоси 10.02.20 – Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, қиёсӣ ва муқоисавӣ барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ тавсия мешавад.

Хулоса, дар ҷаласаи муштараки кафедраҳои забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи факултети тарҷумонии забони англисӣ, забоншиносии умумии факултети забон ва адабиёти рус ва забоншиносӣ ва рӯзноманигории факултети филология ва рӯзноманигории Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода қабул гардид.

Дар ҷаласа иштирок доштанд: 22 нафар, аз ҷумла, 10 нафар доктори илм, 10 нафар номзади илм ва 2 нафар муаллими калон. Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор” 22 нафар, “зид” – нест, “бетараф” – нест.

«30»-юми январи 2025

Суратҷаласаи №6/1

Раисикунандаи ҷаласа:

Мудири кафедраи забоншиносии умумии факултети забон ва адабиёти руси Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода номзади илмҳои филологӣ,
дотсент

Ҳоҷатов Бахтиёр Давлатҷонович

Дотсенти кафедраи забоншиносии муқоисавӣ ва назарияи тарҷумаи факултети тарҷумонии забони англисии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода номзади илмҳои филологӣ,
дотсент

Маҳмудзода Миҷғонаи Абдулвахоб

Мудири кафедраи забоншиносии ва рӯзноманигории факултети филология ва рӯзноманигории Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода номзади илмҳои филологӣ,
дотсент

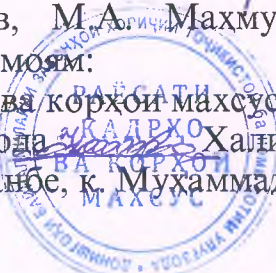
Сафарова Гулҷехра Файзовна

Котиб: Дотсенти кафедраи забоншиносии умумии факултети забон ва адабиёти руси Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода номзади илмҳои филологӣ

Мирзоева Гулҷаҳон Халиловна

Имзоҳои Б.Д. Ҳоҷатов, М.А. Маҳмудзода, Г.Ф. Сафарова ва Г.Х. Мирзоеваро тасдиқ менамоем:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДБЗХТ ба номи С.Улуғзода Ҳалифаев Фазлиддин Нусратуллоевич
Суроға: 734019, ш. Душанбе, қ. Муҳаммадиев, 17/6.
Тел.: +992 372325000,
E-mail: www.ddzt.tj

30.01.2025 с.